

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2019 m. gruodžio 10 d.
(OR. en)

14945/19

SOC 794
EMPL 605
EDUC 477
JEUN 145

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms

Ankstesnio dokumento Nr.:	14646/19
------------------------------	----------

Dalykas:	Įtraukiosios darbo rinkos. Darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų užimtumo gerinimas
-	Tarybos išvados

Delegacijoms pridedamos 2019 m. gruodžio 10 d. EPSCO tarybos posėdyje priimtos Tarybos išvados pirmiau nurodyta tema.

**Tarybos išvados „Įtraukiosios darbo rinkos.
Darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų užimtumo gerinimas“**

Europos Sąjungos Taryba

PRIPAŽIŖSTA, kad:

1. Užimtumo galimybių visiems didinimas yra pripažintas Europos Sąjungos tikslas¹. Be to, Europos socialinių teisių ramstyje pabrėžiama kiekvieno asmens teisė į pagalbą gerinant perspektyvas įsidarbinti ar pradėti savarankišką veiklą ir didinant galimybes patekti į darbo rinką. Be to, darbuotojai ES yra saugomi nuo diskriminacijos dėl religijos ar tikėjimo, amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios ir rasinės ar etninės kilmės. Be to, kai kuriuose ES teisės aktuose taip pat numatytos nuostatos dėl lyčių aspekto integravimo.
2. Darbo jėgos, ypač kvalifikuotų darbuotojų, trūkumas daro neigiamą poveikį ekonomikos augimui, našumui ir Europos konkurencingumui. Todėl svarbu apsvarstyti, kaip paskatinti žmonių, kurie šiuo metu nedirba arba negali išnaudoti savo galimybių dėl tam tikrų nepalankių aplinkybių ar kliūčių darbo aplinkoje, pavyzdžiui, dėl nepakankamo prieinamumo, įdarbinimą. Darbo rinkoje pažeidžiami asmenys yra dažnai nepakankamai panaudojamas išteklius; jų integravimas į darbo rinką yra svarbus būdas užtikrinti didesnę bendrą užimtumo lygį, socialinę sanglaudą ir įtrauktį.

¹ Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija, I antraštinė dalis, 3 straipsnio 3 dalis ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, II antraštinė dalis, 15 straipsnis.

3. Darbas užtikrina pajamas ir sukuria konkretų socialinį samdomo darbuotojo arba savarankiškai dirbančio asmens vaidmenį. Tam tikros konkrečios žmonių grupės ir toliau yra pažeidžiamos darbo rinkoje. Esama konkrečių iššūkių, susijusių su, pavyzdžiui, neįgalių asmenų, vyresnio amžiaus darbuotojų, žemos kvalifikacijos darbuotojų ir ilgalaikių bedarbių, jaunimo, visų pirma nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET jaunimo), priežiūros pareigų turinčių asmenų, romų ir migrantų kilmės asmenų, visų pirma teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių, dalyvavimu ir įtrauktimi. Taip pat yra konkrečių iššūkių, susijusių su vis dar pasitaikančia lyčių nelygybe darbo rinkoje ir su sunkumais, su kuriais susiduria kaimo vietovėse gyvenantys pažeidžiami asmenys.
4. Darbo rinkoje pažeidžiamiems asmenims, ypač asmenims su negalia, labai svarbu galėti patekti į darbo rinką ir dalyvauti joje. Negalėdami patekti į darbo rinką ir joje dalyvauti, jie gali patirti didesnę socialinę izoliaciją, būti labiau stigmatizuojami ir patirti didesnę finansinę naštą, palyginti su negalios neturinčiais asmenimis ar asmenimis, kurių padėtis darbo rinkoje yra geresnė. Be to, kaupiantis tokiems nepalankiems veiksniams dar labiau didėja ilgalaikio nedarbo, neaktyvumo ar pasitraukimo iš darbo rinkos rizika.
5. Kalbant apie asmenis su negalia, Neįgaliųjų teisių konvencijos², prie kurios ES ir visos valstybės narės yra prisijungusios, 27 straipsnyje Šalims nustatoma pareiga „užtikrin[ti] ir skatin[ti] įgyvendinti teisę į darbą“, pasitelkiant, *inter alia*, įvairių formų įdarbinimo galimybių, įskaitant savarankišką veiklą, sudarymą ir suteikimą. Europos socialinių teisių ramsčio 17 principu nustatoma, kad „neįgalieji turi teisę į finansinę paramą, užtikrinančią orų gyvenimą, paslaugas, leidžiančias jiems dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, ir jų poreikiams pritaikytą darbo aplinką“. Be to, laikydamosi tos pačios Konvencijos 28 straipsnio, valstybės narės turėtų imtis priemonių, kad užtikrintų ir skatintų asmenų su negalia teisę į socialinę apsaugą.

² Neįgaliųjų teisių konvencija ir jos fakultatyvus protokolai (A/RES/61/106), priimti 2006 m. gruodžio 13 d.

PABRĖŽIA, kad:

6. Atsižvelgiant į tai, kokie įvairūs yra iššūkiai, su kuriais susiduria darbo rinkoje pažeidžiami asmenys, reikia taikyti aktyvios įtraukties požiūrį, kuriame būtų akcentuojamos konkrečioms poreikiams pritaikytos priemonės ir būtų atsižvelgiama į lyčių lygybę. Svarbu teikti įvairių sektorių ir sričių paslaugas, kurios užtikrintų galimybę gauti įvairių kokybiškų, įperkamų ir prieinamų užimtumo, sveikatos ir socialinių paslaugų, įskaitant aprūpinimą būstu, vaikų priežiūros paslaugas, socialinę apsaugą ir remiamas darbo vietas. Teikiant paslaugas asmenims su negalia dėmesys turėtų būti skiriamas prieinamumo ir tinkamų sąlygų sudarymo klausimams³. Taip pat reikia orientyrų ir paskatų, kad būtų sudarytos sąlygos dalyvauti mokymosi visą gyvenimą programose. Taip pat svarbu sutelkti dėmesį į prevencinius metodus, įskaitant ankstyvojo perspėjimo sistemas. Visų pirma tokie viešojo sektoriaus subjektai kaip socialinės tarnybos ir valstybinės užimtumo tarnybos atlieka pagrindinį vaidmenį ankstyvajame etape teikiant individualizuotą ir holistinę paramą.
7. Bendri informaciniai centrai yra itin svarbūs visiems naudotojams; kartu labai svarbu, kad tokie centrai vykdytų labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims skirtą informavimo veiklą. Siekiant veiksmingo koordinavimo reikia, kad įvairios tarnybos, visų pirma užimtumo ir socialinės tarnybos, ir kiti subjektai, pirmiausia pilietinė visuomenė ir, kai aktualu, socialiniai partneriai ir švietimo įstaigos, keistųsi informacija ir aktyviau bendradarbiautų.

³ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB 5 straipsnyje nustatyta, kad prireikus konkrečiu atveju darbdaviai imasi tinkamų priemonių, kad neįgaliajam būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, kilti tarnyboje arba mokytis, dėl tokių priemonių būtų neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

8. Galimybė dalyvauti kokybiškame mokymosi visą gyvenimą procese yra ypač svarbi nuolat besikeičiančiame darbo pasaulyje, be kita ko, srityse, kuriose gali daugėti darbo vietų. Darbdaviams tenka svarbus vaidmuo keliant darbuotojų, įskaitant pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis, kvalifikaciją ir juos perkvalifikuojant. Veiksmingos priemonės, skirtos padėti darbo rinkoje pažeidžiamiesiems asmenims įsidarbinti, galėtų apimti turimų įgūdžių vertinimą, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikių nustatymą, esamų žinių ir įgūdžių pripažinimo ir patvirtinimo gerinimą, profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugų teikimą, profesinės reabilitacijos užtikrinimą ir tinkamų sąlygų sudarymą asmenims su negalia. Be to, tiksliniai verslumo mokymai ir parama ekonominės veiklos pradžiai gali būti veiksminga kai kuriems pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims. Taip pat verta apsvarstyti finansines paskatas imtis darbo ir „pašalpų spąstų“ pašalinimą.
9. Darbdaviams gali būti padedama įdarbinti darbo rinkoje pažeidžiamus asmenis ir šioje veikloje jie gali būti remiami tokiomis priemonėmis, kaip antai informuotumo didinimas, darbo vietų pritaikymo poreikių nustatymas, konsultacijos dėl prieinamumo užtikrinimo ir tinkamų sąlygų sudarymo ir paramos po įdarbinimo paslaugos. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti pagalbinių technologijų ir IT sprendimų prieinamumui ir galimybėms jais naudotis. Verta apsvarstyti fiskalines ir mokesčių paskatas, įskaitant subsidijas samdai. Skatinant teigiamą darbovietės kultūrą, kurioje remiama įtrauki praktika, įskaitant nediskriminacinius ir įtraukius įdarbinimo procesus, ir kurioje remiami įgūdžiai įvairovės srityje bei teikiami mokymai šiais klausimais, galima pagerinti nepalankioje padėtyje esančių asmenų galimybes.

10. Naujų technologijų, skaitmeninimo atveriamos galimybės ir apskritai darbo rinkos pokyčiai turėtų būti naudingi visiems. Reikėtų įdiegti priemones, skirtas kovoti su esama nelygybe. Svarbu nustatyti, kaip skaitmeninimas veikia darbo rinkoje pažeidžiamus darbuotojus ir darbo ieškančius asmenis, įskaitant jų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes, atsižvelgiant į su lytimi susijusį poveikį užimtumui. Kalbant apie asmenis su negalia, naujos technologijos, įskaitant dirbtinio intelekto naudojimą, turi didelį potencialą, su sąlyga, kad yra prieinamos, įperkamos, įtraukios negalios atžvilgiu ir nesukelia diskriminacinės praktikos.
11. Lankstumo darbo krūvio, darbo grafiko ir darbo vietos atžvilgiu suteikiančios darbo formos, įskaitant savarankišką veiklą, gali padėti geriau suderinti negalią ir kasdienį gyvenimą. Be to, platformos ir trumpų projektų ekonomika gali sukurti naujų darbo galimybių darbo rinkoje pažeidžiamiems asmenims. Vis dėlto, norint visiškai pasinaudoti šiomis galimybėmis, reikėtų užtikrinti darbo vietų kokybę ir tvarumą, taip pat jų prieinamumą ir atitinkamas užimtumo apsaugos priemones.
12. Socialinė ekonomika ir ypač socialinės įmonės gali būti itin vertingos remiant pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis, kurie rengiasi dalyvauti ir dalyvauja darbo rinkoje. Socialinės įmonės gali atlikti labai svarbų vaidmenį kuriant tvarias darbo vietas ir palengvinant socialinę integraciją. Jos ne tik suteikia darbo vietų, bet ir gali padėti kelti kvalifikaciją bei skatinti aktyvų pilietiškumą ir taip didinti šių asmenų įsidarbinamumą tradicinėse įmonėse.
13. Viešojo sektoriaus institucijos gali didinti įvairių darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą, viešųjų pirkimų procesuose atsižvelgdamos į socialinius aspektus, ypač į užimtumo kriterijus.
14. ES fondai, visų pirma Europos socialinis fondas, yra labai svarbūs siekiant prieiti prie tų, kurie yra pažeidžiami, ir jiems padėti stengiantis užtikrinti jų įtrauktį ir į darbo rinką, ir į visuomenę, pavyzdžiui, skatinant socialines inovacijas ir įgyvendinant daugiasektoriaus iniciatyvas.

Prašo valstybių narių, pagal savo kompetenciją ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, kartu gerbiant socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją:

15. toliau plėtoti įtraukią ir visapusišką užimtumo ir socialinę politiką, kad būtų rūpinamasi pažeidžiamoje padėtyje esančiais asmenimis, siekiant sudaryti jiems palankesnes sąlygas patekti į darbo rinką ir joje išsilaikyti, taip pat padėti prisitaikyti prie kintančių darbo rinkų, įskaitant regionų, vietos ir sektorių darbo rinkas, poreikių. Šiuo požiūriu ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas kaimo vietovėms;
16. formuoti šią politiką integruotai, atsižvelgiant į lyčių lygybės perspektyvą ir daugiausia dėmesio skiriant ankstyvajai intervencijai, tokiu būdu užkertant kelią tam, kad darbo rinkoje jau pažeidžiami asmenys neatsidurtų dar nepalankesnėje padėtyje. Skatinti darbo pajamų ir socialinės apsaugos išmokų sąveiką taip, kad žmonės grįžtų į darbo rinką ir dirbti apsimokėtų;
17. sustiprinti daugiasektorių, daugiaprofesinių ir žemo slenksčio paslaugų prieinamumą pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, įskaitant asmenis su negalia. Tai galėtų būti, be kita ko, vieno langelio principu grindžiamos ir individualizuotos paslaugos, pavyzdžiui, konsultuojamasis profesinis ugdymas, subsidijos ir atitinkamos paslaugos darbdaviams. Tam reikėtų geresnio įvairių subjektų (įskaitant viešąsias ir privačiąsias užimtumo tarnybas, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjus, sveikatos ir socialinių paslaugų teikėjus, pilietinę visuomenę, įskaitant asmenims su negalia atstovaujančias organizacijas, taip pat darbdavius ir socialinius partnerius) veikos koordinavimo ir tvirtesnės jų partnerystės vykdant informavimo veiklą ir teikiant paramą laikotarpiu prieš įdarbinimą ir po įdarbinimo;
18. skatinti įvairių tarnybų, dirbančių su darbo rinkoje pažeidžiamais asmenimis, įskaitant asmenis su negalia, gebėjimų stiprinimą ir skatinti politikos eksperimentus, įgyvendinamus bendradarbiaujant su darbdaviais, atitinkamomis viešosiomis tarnybomis, pilietinės visuomenės organizacijomis ir socialiniais partneriais;

19. sustiprinti jų pastangas įgyvendinti Rekomendaciją dėl įgūdžių tobulinimo krypčių ir skatinti pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims skirtą tikslinį mokymą, visą gyvenimą trunkantį jų profesinį orientavimą ir konsultavimą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos nuolatiniam mokymuisi, ypač darbo vietoje. Sudaryti galimybes atnaujinti su darbo rinka susijusius įgūdžius, įskaitant verslininko karjeros galimybes, ir skatinti darbdavius užsiimti kvalifikacijos kėlimu ir perkvalifikavimu;
20. didinti darbdavių informuotumą ir plėtoti paslaugas, kurios padėtų darbdaviams padidinti kokybiškų darbo vietų pasiūlą ir sudaryti galimybes pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims mokytis darbo vietoje, visų pirma asmenims su negalia, be kita ko, pasitelkiant paskatų programas ir darbo užduočių pritaikymą, užtikrinant tinkamas sąlygas ir tai, kad darbo aplinka būtų prieinama, pavyzdžiui, naudojant pagalbines technologijas;
21. skatinti įtraukesnius įdarbinimo procesus ir stengtis šiuo tikslu pagerinti įdarbinimo paslaugas ir darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimą. Kai tikslinga, teikti darbdaviams informaciją apie esamas finansines paskatas;
22. visapusiškai naudotis atitinkamomis ES finansavimo priemonėmis, visų pirma Europos socialiniu fondu, įgyvendinant aktyvios įtraukties politiką ir gerinant pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, įskaitant asmenis su negalia, integraciją į darbo rinką.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR EUROPOS KOMISIJOS, pagal savo atitinkamą kompetenciją ir atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, kartu gerbiant socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją:

23. skatinant įgyvendinti Europos socialinių teisių ramsčio principus, apsvarstyti, kaip pagerinti darbo rinkų įtraukumą ir darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų padėtį, siekiant pagerinti jų įgūdžius ir įsidarbinimo perspektyvas vienodomis sąlygomis su kitais ir taip padidinti žmonių, turinčių darbo rinkoje reikalingų įgūdžių, skaičių;

24. geriau įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę į politikos ir strategijų, kuriomis siekiama užtikrinti tvarią pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, įskaitant asmenis su negalia, įtrauktį į darbo rinką, rengimą, planavimą ir įgyvendinimą;
25. didinti visų, ypač darbdavių ir užimtumo tarnybų, informuotumą apie tai, kaip pagerinti darbo rinkų įtrauktį ir padidinti galimybes įsidarbinti, pavyzdžiui, pateikiant teigiamus pavyzdžius;
26. ištirti naujų technologijų ir naujų darbo formų, įskaitant darbą skaitmeninėse platformose, potencialą kuriant naujas galimybes įtraukti pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis į darbo rinką, kartu atsižvelgiant į darbo sąlygų kokybę, sveikatos ir saugos aspektus, taip pat galimybes naudotis tinkama socialine apsauga;
27. remti socialinių įmonių plėtrą ir gerinti joms reikalingas pagrindines sąlygas, įskaitant, kai tikslinga, sąlygas, susijusias su jų teisine aplinka ir galimybėmis gauti finansavimą; taip pat užtikrinti didesnę socialinės ekonomikos matomumą;
28. apsvarstyti papildomas priemones ir pozityvius veiksmus, įskaitant socialiai atsakingų viešųjų pirkimų procedūras, kad būtų skatinama įdarbinti darbo rinkoje pažeidžiamus asmenis;
29. toliau tobulinti visų atitinkamų rekomendacijų, įskaitant Rekomendaciją dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties ir Rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką, įgyvendinimą. Įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą ypatingą dėmesį skirti jaunuoliams iš palankių sąlygų neturinčių šeimų, pavyzdžiui, migrantų kilmės asmenims, asmenims su negalia arba priežiūros pareigų turintiems asmenims;

30. kai tikslinga, gerinti duomenų rinkimą vadovaujantis duomenų apsaugos nuostatomis, kiek tai susiję su darbo rinkoje pažeidžiamų asmenų, visų pirma asmenų su negalia, užimtumu⁴.

Prašo Europos Komisijos:

31. atkreipti ypatingą dėmesį į darbo rinkoje pažeidžiamus asmenis, įskaitant asmenis su negalia, formuojant visą atitinkamą politiką ir rengiant iniciatyvas, remiantis esamais mechanizmais, be kita ko, visų būsimų Europos užimtumo ir augimo strategijų ir Europos semestro kontekste, taip pat įvairių finansavimo priemonių, ypač Europos socialinio fondo, kontekste;
32. toliau remti valstybių narių tarpusavio mokymąsi ir dalijimąsi gerosios patirties pavyzdžiais.

PRAŠO UŽIMTUMO KOMITETO IR SOCIALINĖS APSAUGOS KOMITETO:

33. dirbti su Europos Komisija, kad būtų pagerintas duomenų apie asmenis su negalia prieinamumas, ir savo darbe naudotis turima informacija apie pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų užimtumą ir aktyvią įtrauktį, be kita ko, vykdant teminę priežiūrą ir statistinę analizę, pateikiant pagal lytį ir, kai įmanoma, pagal negalią ir amžiaus grupes suskirstytus duomenis;
34. kai tikslinga, toliau vykdyti teminę ir konkrečioms šalims skirtą valstybių narių veiklos rezultatų ir politikos, susijusių su darbo rinkoje pažeidžiamais asmenimis, įskaitant asmenis su negalia, daugiašalę priežiūrą.

⁴ Renkant ES statistinius duomenis pasirinkta negalią apibrėžti remiantis pačių asmenų deklaruota negalia ir su ja susijusiais veiklos apribojimais. Nors ši apibrėžtis buvo naudojama darbo jėgos tyrimo *ad hoc* moduluose, ji nėra įtraukta į įprastą darbo jėgos tyrimą. Tai, kad nėra išsamių ir neseniai surinktų duomenų, trukdo palyginti daugelį reformų ir iniciatyvų. Atliekant nacionalinius tyrimus naudojamos kitos apibrėžtys. Kai kurie duomenys apie negalią ir užimtumą pateikiami remiantis Statistikos apie pajamas ir gyvenimo sąlygas (SPGS) duomenimis.

Nuorodos

1. ES tarpinstituciniai dokumentai:

- Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio, pasirašyta 2017 m. lapkričio 17 d. (dok. 13129/17).

2. Sąjungos teisės aktai:

- 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB dėl nediskriminavimo dėl rasės ir etninės priklausomybės;
- 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus
- 2006 m. liepos 5 d. Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris užimtumo ir profesinės veiklos srityje;
- 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų.

2. Taryba

- 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (2013/C 120/01);
- 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (2016/C 67/01);
- 2016 m. gruodžio 19 d. Tarybos rekomendacija dėl įgūdžių tobulinimo kryptių – naujų galimybių suaugusiems (2016/C 484/01);
- 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (2019/C 387/01);

- 2015 m. kovo 9 d. priimtos Tarybos išvados „Siekiant įtraukesnių darbo rinkų“ (dok. 7017/15);
- 2015 m. gruodžio 7 d. priimtos Tarybos išvados „Socialinės ekonomikos, kaip vieno iš pagrindinių ekonominio ir socialinio vystymosi veiksnių Europoje, skatinimas“ (dok. 15071/15);
- 2016 m. birželio 16 d. Tarybos išvados „Kova su skurdu ir socialine atskirtimi. Integruotas požiūris“ (dok. 10434/16);
- 2016 m. birželio 16 d. priimtos Tarybos išvados „Atsakas į Komisijos veiksmų planą LGBTI asmenų lygybei skatinti“ (dok. 10417/16);
- 2017 m. birželio 15 d. Tarybos išvados „Link darbo finansinio patrauklumo strategijų“ (dok. 9647/17);
- 2019 m. spalio 24 d. Tarybos išvados „Gerbūvio ekonomika“ (dok. 13171/19).

3. Europos Komisija

- 2008 m. spalio 3 d. Rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties;
- Komunikatas „2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios. Tolesnis siekis kurti Europą be kliūčių“ (COM(2010) 636 galutinis);
- 2013 m. vasario 20 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“ (COM (2013) 83 final).

4. Kiti aktai:

- 2006 m. gruodžio 13 d. priimta JT neįgaliųjų teisių konvencija.